

Obletnica pobojev na Celjskem

Roman Leljak, publicist, foto: arhiv Demokracije, osebni arhiv R. L.

Mineva 67 let od zločinov, ki jih je komunistična oblast storila po koncu druge svetovne vojne v cilju končanja komunistične revolucije in totalnega prevzema oblasti. V nadaljevanju bomo predstavili dogajanje na Celjskem.

S pomnimo, to je bilo leto, ko je v cilju utrditve svoje oblasti komunistična oblast žrtvovala stotisoče Jugoslovancev. Tito je v svojem znanem govoru 27. maja v Ljubljani obtoževal vse velike sile, vzhodne in zahodne, da sklepajo kupčije njemu za hrbotom in v škodo jugoslovanskih narodov. Stalin je izgubil živce, veleposlanik Sovjetske zveze pa je formalno obvestil Tita, da ga Sovjetska zveza pušča na cedilu. Tito je samo dobrih 15 dni kasneje privolil, da partizanske enote zapustijo Trst. Churchill je vse vlade obvestil o terorju, ki ga partizani izvajajo na meji med Italijo in Slovenijo, o tako imenovanih fojbah. Prav to dejstvo je bilo razlog, da so se komunisti zamenjali dve leti drli »Trst je naš!«; Titu in Kardelju je bilo že takoj jasno, da so za svojo revolucijo žrtvovali

Ured predstojnika vrhovnega sovetskega poveljstva pri
Jugoslovanskem Generalštabu
KOM/629 16. maja 1945
Njegove Ekscelence Josip Broz - Tito
Maršal Jugoslavije
Dragi Maršale!
Feldmaršal Aleksander mi je naročil, naj Vas pozdravljam naslednji sporočilo:

1. Poveljnik sovetskih čet v Avstriji sporoča, da se mu je predloilo okrog 200.000 jugoslovanskih državljancev, ki so služili v nemških oboroženih silah. Bi bi hoteli te toke izstopiti sile Maršala Tita in bi bili hvaležni, če bi Maršal Tito privolil, da svojih poveljnikov da novodile, da jih sprejmejo in da bi urotili s poveljnikom Petega korpusa kvoto, bo kateri bi jih lahko sprejeli in določili mesto na avstrijski meji južno od Celovca se vrnitev v Jugod evijo.
2. Nemorevam umakniti vse sovetske sile z Visa. Prihaja se, da se bo evakuacije začela v neposredni bodočnosti.

Z izrazi spoštovanja
iskreno Veli
(ARTHUR LERZ)
Letalski visermaršal

Arhivirano

Let. Poveljnik

[Signature]

PRO, WO 202/319
KABINET
MARŠALA JUGOSLAVIJE
Br. 121
17. maja 1945. godine

ŠEFU BRITANSKE VOJNE DELEGACIJE

Molim Vas obavjestite feldmaršala g. Aleksandra, da je Maršal Tito primio njegovu depešu od 16. maja 1945. g. o predaji 200.000 Jugoslovena koji se nalaze u Austriji i o evakuaciji Vaših snaga sa ostrva Visa.

Maršal se slaže u potpunosti sa predlogom feldmaršala g. Aleksandra i izražava mu zahvalnost.

Napred pomenutih 200.000 preuzeće Štab III armije kome su izdate potrebne instrukcije.

Slobodni smo Vas umoliti, da nas obavjestite, gde bi se sastala komisija za prijem zarobljenika sa delegatima odredjenima od feldmaršala g. Aleksandra za primopredaju.

Primite izrazi moga poštovanja

Po naređenju Maršala
Generalmajor

[Signature]

/Ljub. Djurić/

Seznam pripadnikov OZNE za Celje leta 1945, ki so v knjigi obširno predstavljeni (srednje ime predstavlja ime očeta oz. matere).

Načelstvo:

1. Venišnik Antona Milan, kapetan načelnik, rojen 1919,
2. Forte Filipa Karel, pom. načelnika, rojen 1922,
3. Kladivar Jože.

II. odsek:

1. Remic Antona Ciril, šef oddelka, rojen 1923,
2. Mihelj Janeza Ivan, r. kapetan referent, rojen 1909,
3. Goljevšček Lenarta Vinko, referent, rojen 1919,
4. Golc Katarine Edvard, kapetan referent, rojen 1922,
5. Cibic France Leon, referent, rojen 1923,
6. Lenarčič Ivana Boris, podpor. pom. referent, rojen 1916,
7. Zavriški Antona Vilma, pom. referenta.

IV. odsek:

1. Hudales Jožefa Zoran, šef odseka, rojen 1907,
2. Kotnik Franca Franja, namestnik šefa, rojen 1925,
3. Medven Jožefa Sandi, referent, rojen 1922.

V. odsek:

1. Barlič Janez Mirko, namestnik šefa, rojen 1921,
2. Hribar Janeza Hedka, referent.

VI. odsek:

1. Bogataj Jakoba Vlado, podpor. namestnik šefa, rojen 1918,
2. Žirovnik Ivana Vinko, referent,
3. Mavrič Lovrenca Tone, podpor. referent, rojen 1919.

Zasliševalci:

1. Maslo Pavel, poročnik zasliševalec, rojen 1912,
2. Pevec Martina Konrad, zasliševalec, rojen 1906.

Zapori:

1. Tratnik Antona Tone, r. kapetan, pravni referent okrožja, rojen 1916.

Celje – mesto:

1. Živkovič Simona Vlado, pooblaščenec, rojen 1915,
2. Jurčec Ivana Ivo, pom. poobl., rojen 1924,
3. Kramar Ignaca Vinko, pom. poobl., rojen 1924,
4. Kramar Jožefa Jože, pom. poobl., rojen 1909,
5. Žerjal Avgušтина Avguštin, pom. poobl., rojen 1921,
6. Virens Franca Franc, pom. poobl., rojen 1922,
7. Dobrina Marije Stane, pom. poobl.,
8. Hribar Antona Marko, pom. poobl., rojen 1920,
9. Knez Alojza Fani, pom. poobl.

Celje – okolica:

1. Mihevc Franca Ivan, pooblaščenec, rojen 1915,
2. Muhič Franca Slavko, pom. poobl., rojen 1922,
3. Leben Leopolda Janko, pom. poobl., rojen 1920,

4. Gričar Jožefa Janko, pom. poobl., rojen 1917,
5. Skok Antona Milan, pom. poobl., rojen 1923,
6. Bastič Franca Edi, pom. poobl., rojen 1916,
7. Sotelšek Franca Rudi, pom. poobl., rojen 1922,
8. Radšel Joževa Ivan, pom. poobl., rojen 1912.

Mozirje:

1. Naglav Rudolfa Stane, pooblaščenec,
2. Mavrič Lovrenca Stane, pom. poobl.,
3. Šmid Franca Mirko, pom. poobl.,
4. Gorenc Franca Bojan, pom. poobl.,
5. Šircelj Alojza Franc, pom. poobl.,
6. Kotnik Filipa Stane, pom. poobl.,
7. First Alojza Alojz, pom. poobl.

Slovenske Konjice:

1. Berčič Janeza Alojz, pooblaščenec, rojen 1920,
2. Jerič Franca Renato, nam. poobl.,
3. Grmek Jožefa Stane, pom. poobl., rojen 1922,
4. Mulej Franca Janko, pom. poobl., rojen 1920.

Šmarje:

1. Briški Jožefa Alojz, pooblaščenec,
2. Lah Franca Anton, nam. poobl.,
3. Keršič Pavla Pavel, pom. poobl.,
4. Škraba Andreja Franc, pom. poobl.

Trbovlje:

1. Petje Janeza Janez, pooblaščenec,
2. Šifrer Franca Franc, nam. poobl., rojen 1925,
3. Kastelic Karlo Franjo, pom. poobl., rojen 1921,
4. Grčar Pavla Franc, pom. poobl., rojen 1919,
5. Gošek Franca Marija, pom. poobl., rojena 1927.

Ostalo osebje:

1. Križnik Marija Avgust, blagajnik, rojen 1915,
2. Jeretin Ivana Iva, administratorka okrožja, rojena 1925,
3. Pungarčar Ernesta Anica, administratorka II. odseka, rojena 1925,
4. Caredkar Valentina Hermina, strojepiska II. odseka, rojena 1926,
5. Brelin Ivana Iva, administratorka VI. odseka, rojena 1926,
6. Mihaljevič Mateja Vesna, administratorka preiskovalnega oddelka, rojena 1922,
7. Udovič Antona Anton, šifrer okrožja,
8. Štrajner Franca Franc, šifrer okrožja, rojen 1923,
9. Grilc Janeza Ida, administratorka Celje – mesto, rojena 1920,
10. Goropevšek Gregorja Tinka, administratorka Celje – okolica, roj. 1924,
11. Mavrič Alojza Slavka, šifrerka in admin. Mozirje,
12. Pirnat Ignaca Dragica, šifrerka in admin. Šmarje, rojena 1920,
13. Škrjanc Jožefa Anica, šifrerka Trbovlje, rojena 1920,
14. Bantan Rudolfa Milka, administratorka Trbovlje, rojena 1924.

Trst, ljudem pa so pustili politični repertoar parol, ki je podžigal zeleno politično enotnost narodov Jugoslavije. Za Tita je bila prednost predvsem ohranitev boljše-vističnega sistema.

Na Koroškem je bilo bolj enostavno. Zavezniki so se že na moskovski konferenci 19. oktob-

ra 1943 dogovorili, da bo Avstrija ostala v enakih mejah. Tudi Stalin je 12. maja 1945 kanclerju Karlu Rennerju zagotovil celovitost Avstrije. Tito je ukazal umik svojih enot iz Celovca, takoj ko je dobil Aleksandrovo ponudbo, da mu Angleži vrnejo pobegle pripadnike jugoslovanskih vojsk,

ki so se umaknili v Vetrinj. 16. maja 1945 je Tito od letalskega vice-maršala Arthurja Leeja sprejel pismo, ki ga je ta poslal Titu po naročilu feldmaršala Aleksandra. V njem ga obvešča, da bi želeli takoj izročiti 200.000 jugoslovancev in da bi bili hvaležni, če bi Tito s svojimi enotami ure-

dil sprejem. V nadaljevanju Titu sporoča, da namerava umakniti vse zavezniške sile z otoka Vis. Tito je dobil ujetnike, s čimer je rešil svojo komunistično revolucijo in dobil v posest še otok Vis. Celovec mu ni bil več pomemben. Z dopisom z dne 17. maja 1945, ki ga je v imenu Tita poslal

Odlomki iz predstavitve uslužbencev OZNE za Celje

Milan Venišnik

Rodil se je leta 1919 v Mozirju. Njegov oče je bil čevljar. Klasično gimnazijo v Mariboru je končal s Karlom Destovnikom Kajuhom. Za časa šolanja je bil veren in član Marijine kongregacije. Objavljal je literarne prispevke v dijaškem listu »Mentor«, kasneje tudi v »Slovenski mladini«, kamor ga je pritegnil Karel Destovnik. Leto 1940 je preživel kot član Narodnega gledališča v Mariboru. Prvo leto vojne je dočkal v Ljubljani. V stik s komunisti ga je spravila Živa Kraigher. Takoj se je priključil likvidacijskemu VOS-u, v skupino, ki jo je vodil Anton Vratuš. V januarju 1942 je Venišnik ubil prvega fašista, stražarja pred »Banovsko palačo«. Iz Vosa je odšel v Gubčevo brigado in kot politkomisar bataljona v letu 1942 izvršil mnoge zločine nad civilnim prebivalstvom v okolici Sv. Križa, Ajdovcu, Žužemberku, Polici itn.

Maja 1945 je prevzel OZNO za Celje. Že leta 1946 je postal ljudski poslanec, izvoljen v Mozirju v Ljudsko skupščino SRS.

V decembru 1984 je storil samomor zaradi zaslišanj pred CK KPS v zvezi z dogodki na Teharjah 1945. V pogovorih priznava smrtno obsodbo več žensk, otroci likvidiranih žensk pa so končali na Petričku.

Karel Forte

Rodil se je v Trbovljah očetu dimnikarju. V trboveljski gimnaziji je bil včlanjen v »Slovensko dijaško zvezo«, ki je nastopala z gesli o samostojni Sloveniji. Zaradi klerikalizma je zvezo zapustil. Viktor Avbelj ga je 1942 sprejel med komuniste. 1944. je postal poseben ljubljeneц generala Mačka, ki ga je v dogovoru z Vitom Kraigherjem poslal najprej na višji komunistični kurz, potem pa v Maribor, da organizira pooblaščenstvo OZNE za Maribor, ter kasneje še v Ljutomer, da tudi tam organizira pooblaščenstvo OZNE za Ljutomer. Maja 1945 ga je Maček postavil za namestnika načelnika Venišnika v Celje. Forte ni postal načelnik, ker mu je Maček očital pretirano popivanje in letanje za ženskami. S svojim življenjskim slogom je nadaljeval tudi v Celju. Partija ga je 1946. obravnavala zaradi neplačevanja preživnin za dva otroke, katerih oče je postal leta 1945. Partiji sta ga prijaviли sekretarka SKOJ-a Dobrna Pavla Šavc, s katero je imel sina, in Julka Tomažič iz Bukovžlaka pri Celju, s katero je imel hčerko Jano. Trboveljčani se ga spominjajo iz leta 1946 kot upravnika zapora, ki ga je imenoval kar po sebi. 1984. ga je CK ZKS pozval, da pregleda dva seznama zapornikov iz taborišča Teharje. Na prvem seznamu je bilo 1300 ljudi, na drugem pa 870. Oba dokumenta so takrat izginila.

Jože Kladivar

Rodil se je v Konjišču pri Zagorju, oče je bil miner v rudniku. Hotel je biti ključavničar, pa mu zaradi pomanjkanja denarja to

ni uspelo. Doma se je kot samouk ukvarjal z izdelavo glasbil. Uspelo se mu je vpisati na Srednjo tehnično šolo v Ljubljani za izdelovanje glasbil. Po šolanju je kot praktikant izdeloval glasbila do vpoklica v vojsko. Po vojski se je zaposlil na železnici. Leopold Oberl, Peter Groznik, Ludvik Fajn, Janez Groznik in Jurij Debelak so ga leta 1940 sprejeli v partijo. Septembra 1944 je odšel k OZNI. Od maja 1945 je bil član mestnega komiteja partije Celje mesto, vse do reorganizacije mestnega oddelka OZNE. V začetku leta 1946 je bil postavljen za sekretarja celice pri okrožnem oddelku Celje, vse do odpoklica v Ljubljano k UDBI za Slovenijo. Od januarja 1947 je bil sekretar celice notranjega ministrstva.

V LS LRS je bil poslanec od leta 1958 dalje. Takrat je bil njegov prvi osebni dohodek 85.000 DIN, sprejemal je avtopavšal v višini 40.000 DIN, kabinetni dodatek v višini 20.000 DIN in poslanski pavšal v višini 7.800 DIN, torej skupaj 153.200 dinarjev.

V arhivu atletskega športnega kluba Kladivar iz Celja ne obstaja zapisek o tem, po kom so nadeli ime, sami pa na to vprašanje ne želijo odgovoriti.

Zoran Hudales

Rodil se je leta 1907 v Bovcu. Po prvi svetovni vojni se je leta 1918 iz Gorice preselil v Strnišče pri Ptuj. Tam je živel v vojnem taborišču. Leta 1941 so ga Nemci z ženo in otrokom izgnali s Senovega na Dolenjsko. Do novembra 1941 so živeli v Nemški vasi pri Trebnjem. Do kapitulacije Italije je bil zaposlen kot učitelj v Brusnicah. Potem je odšel v partizane in je delal v propagandi, urejeval je »Glas Dolenjske«, radijske vesti in leta 1944 postal okrožni šolski nadzornik. Kot oznovec je pričel s prakso na aerobazi 5 pri Novem mestu, da bi nadaljeval v Celju. Pisal je pesmi, ki sta jih po vojni objavljala Ciciban in Pionir. Napisal je tudi več knjig.

Pavel Maslo

Rodil se je leta 1912 v Ljubljani kot sin šolskega upravitelja in poštne uradnice. Leta 1926 se je vpisal v celjsko gimnazijo, njegov oče je v tem času služboval v Hrastniku. Pravno fakulteto je končal v Ljubljani. Tam se je v članstvu Sokolov spoznal z Bojan Polakom. Leta 1939 je bil sodnik v Celju in v Laškem. Od 06. 04. 1941 do julija 1944 je bil zaposlen na davčni upravi v Celju. Nato je postal član OZNE, po letu 1946 pa javni tožilec, vse do leta 1950, ko so ga izključili iz partije, ker se je udeležil cerkvenega pogreba tašče v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah ter vzel dopust, ko je njegova desetletna hčerka odšla k birmi. Komunisti niso bili zadovoljni tudi s tem, da se je v kazenskem postopku zavzel za opata Kovačiča.

► generalmajor Djurič, je bila smrt 200.000 ljudi dokončna. Tito je tako ta dan organiziral genocid nad 200.000 ljudmi.

Omejimo se samo na slovenske vojake. V dneh med 27. in 31. 05. 1945 so iz Vetrin v Slovenijo prepeljali 11.100 slovenskih vojakov. Po izjavi polkovnika Vizjaka je bilo med njimi 500 do 600 civilni-

stov, ker so Angleži dovolili, da z njimi odidejo tudi civilne osebe.

27. 05 – 600
28. 05 – 3000
29. 05 – 1800
30. 05 – 3000
31. 05 – 2700

Večino so prepeljali v taborišče Teharje, ki je bilo že pripravljeno

za sprejem. Razen 408 sprejetih beguncev, ki so bili mladoletni, so preostale takoj izvensodno pobili na širšem območju Celja.

24. maja 2012 bo v Arhivu Republike Slovenije predstavitev knjige Romana Leljaka Zločin slovenskega Kajna – Odgovorni za poboje na Celjskem leta 1945. V obširni knjigi so predstavljeni

vsi uslužbenci celjske OZNE, ki so organizirali in izvajali likvidacije teh ujetnikov in še okoli 1500 domačinov, ki so jih večinoma obtožili vojnega dobičkarstva. V knjigi je tudi popolni seznam prvega bataljona tretje brigade KNOJ-a pod vodstvom Benjamina Žižmonda iz Nove Gorice, ki je izvajal likvidacije. ■

Ured predstavnika vrhovnega zavezniškega poveljnika pri
Jugoslovenskem Generalštabu

16. maja 1945

KDE/629
Njegove Ekscelence Josip Broz - Tito
Maršal Jugoslavije

Dragi Maršale!

Feldmaršal Aleksander mi je naročil, naj Vam posreduje naslednji sporočili:

1. Poveljnik zavezniških čet v Avstriji sporoča, da se mu je predelo okrog 200.000 jugoslovenskih državljanov, ki so služili v nemških oboroženih silah. Mi bi želeli te takoj izpustiti silam Maršala Tite in bi bili hvaležni, če bi Maršal Tito privolil, da svojim poveljnikom da navodila, da jih sprejmejo in da bi uredil z poveljnikom Petega korpusa kvoto, po kateri bi jih lahko sprejeli in določili mesto na avstrijski meji južno od Celovca za vrnitev v Jugoslavijo.
2. Nemerevam umakniti vse zavezniške sile z Visa. Pričakuje se, da se bo evakuacije začele v neposredni bodočnosti.

Z izrezi spoštovanja
iskreno Vaš

(ARTHUR LEE)
Letalski vicemaršal

PRO, WO 202/319

KABINET
MARŠALA JUGOSLAVIJE
Br. 151
17. maja 1945. godine

ŠEFU BRITANSKE VOJNE DELEGACIJE

Molimo Vas obavjestite feldmaršala g. Aleksandera, da je Maršal Tito primio njegovu depešu od 16. maja 1945. g. o predaji 200.000 Jugoslovena koji se nalaze u Austriji i o evakuaciji Vaših snaga sa ostrva Visa.

Maršal se slaže u potpunosti sa predlogom feldmaršala g. Aleksandera i izražava mu zahvalnost.

Napred pomenutih 200.000 preuzeće Štab III. armije kome su izdate potrebne instrukcije.

Slobodni smo Vas umoliti, da nas obavjestite, gde bi se sastala komisija za prijem zarobljenika sa delegatima određenim od feldmaršala g. Aleksandera za primopredaju.

Primiti izraze moga poštovanja

Po naredjenju Maršala
Generalmajor

Jub. Djurić

/Ljub. Djurić/

Preval na Kopino,

Lep pozdrav

